

Számvitel I.

6. előadás

Követelések, Pénzeszközök

Dr. habil Borbély Katalin
egyetemi docens

Ismétlés 1

B.) FORGÓESZKÖZÖK

Készletek

Követelések

Értékpapírok

Pénzeszközök

• **Anyagok**

- Befejezetlen termelés és félkész termékek
- Növendék-, hízó és egyéb állatok
- Késztermékek

• **Áruk**

- Készletekre adott előlegek

**Vásárolt
készletek**

**Saját
termelésű
készletek**

Ismétlés 2

A készletek nyilvántartási lehetőségei

Legfontosabb gazdasági eseményeik könyvelése

Értékelésük készletcsökkenéskor

Értékelésük mérlegkészítéskor

Az értékvesztés fogalma

A követelések fogalma

- Azok a különféle
 - szállítási, vállalkozási, szolgáltatási vagy egyéb **szerződésekből jogszerűen eredő,**
 - **pénzértékben kifejezett** fizetési igények, amelyek
 - a gazdálkodó által már **teljesített,** a másik fél által **elfogadott, elismert**
 - *termékértékesítéshez,*
 - *szolgáltatás teljesítéshez,*
 - *hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítéséhez,*
 - *kölcsönnyújtáshoz,*
 - *előlegfizetéshez*

kapcsolódnak, valamint a különféle *egyéb követelések is.*

El nem ismert követelés: nem aktiválható, de a peresített követelésekből a bíróság által az üzleti év mérlegfordulónapjáig jogerősen megítélt követelést az egyéb követelések között ki kell mutatni

Megjelenése a mérlegben

B. Forgóeszközök

II. Követelések (31-36. számlacsoport)

1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők) (31.)
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben (321.)
3. Követelések jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben (322.)
4. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben (323.)
5. Váltókövetelések (34.)
6. Egyéb követelések (35.)
7. Követelések értékelési különbözete
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

Vevők

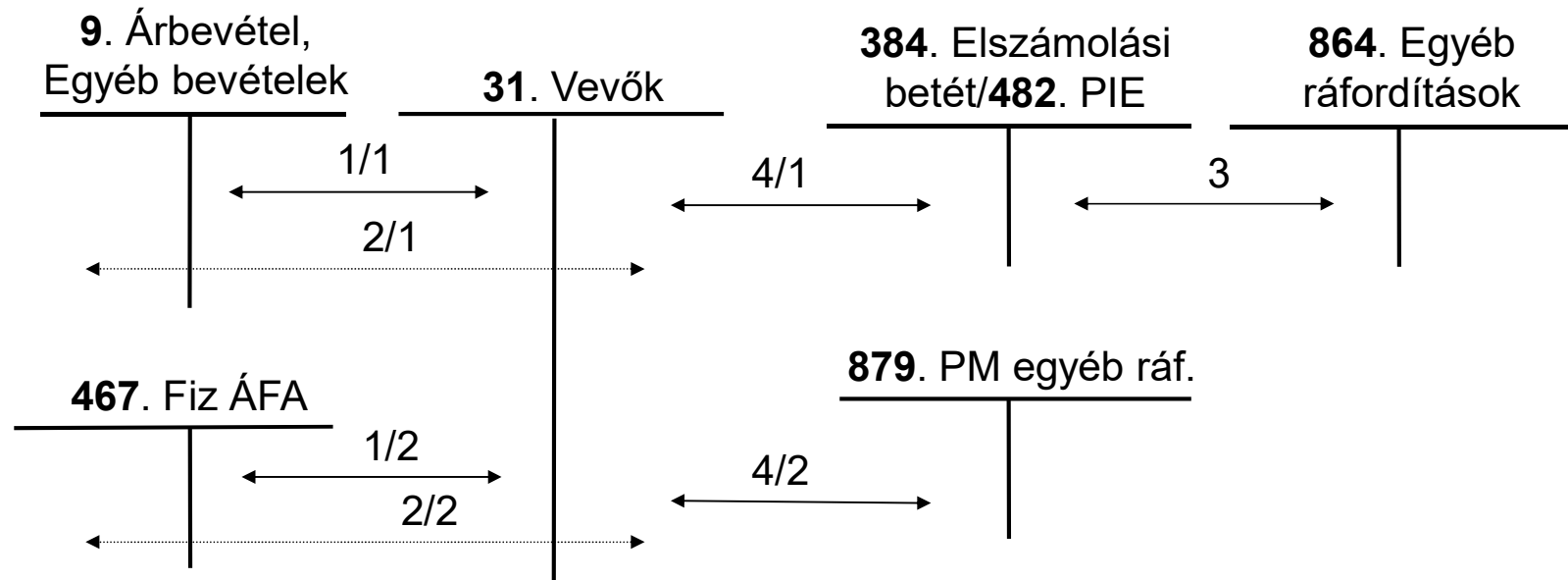
T	31. Belföldi és külföldi vevők	K
<p>491 nyitás</p> <p>91-92, 96, 467 értékesítésből származó számla szerinti áfával növelt összeg</p> <p>966 visszaírt értékvesztés</p>	<p>91-92, 96, 467 kiszámlázott, de el nemismert követelésvisszárú és utólag adott engedmény áfával növelt összege</p> <p>453 a vevő által adott előleg átvezetése</p> <p>384 vevő átutalása</p> <p>381, 384 kiegyenlítés készpénzzel, vagy csekkel</p> <p>34 kiegyenlítés váltóval</p> <p>866 behajthatatlan követelés értékvesztés</p> <p>492 zárás</p>	

- **Bizonylata**
 - Számla
 - Számlát helyettesítő okmány (pl.: szerződés)
- **Analitikus nyilvántartás**
 - Folyószámlarendszer, vagy
 - Egyedi nyilvántartás

Az adott engedmények fajtái

- **„azonnal”** a számlában adott engedmény
- **konkrét termék értékesítéshez vagy szolgáltatás nyújtáshoz kapcsolódóan utólag** adott engedmény helyesbítő számla alapján
- **konkrét termékhez nem kapcsolódóan** utólag adott „nagyvevői” engedmény
- **fizetési határidőn belüli** pénzügyi teljesítéshez kapcsolódó engedmények (skontó)

Az adott engedmények könyvviteli elszámolása

1/1 Eladási ár

1/2 ÁFA

2/1 Konkrét értékesítéshez kapcsolódóan utólag adott engedmény helyesbítő számla alapján

2/2 Kapcsolódó ÁFA

3/ Konkrét értékesítéshez nem kapcsolódóan utólag adott engedmény

4/1 Fizetési határidő előtt történő kiegyenlítés az engedménnyel csökkentett összegben

4/2 skonto

A vállalatcsoportba tartozó vállalkozások fajtái

Elkülönítetten kell az alábbiakat kimutatni

- Kapcsolt vállalkozás:
 - Meghatározó hányad (>50%) a tulajdonrészben, ill. az irányításban/ellenőrzésben - leányvállalat
 - Közös vezetésű vállalat (legalább 33% szavazati arány)
 - Társult vállalkozás: jelentős tulajdoni részesedés* és mértékadó befolyás (legalább 20% szavazati arány és 20%-os tulajdonjog)
- *jelentős tulajdoni részesedés:a részesedés mértéke a 20%-ot meghaladja
- Egyéb részesedési viszony: nincs jelentős tulajdoni részesedés és a fenti típusokba nem sorolható be.
- A konszolidálásba bevont vállalkozások: anya-, leány- és közös vezetésű vállalatok

Váltókövetelések

- Alapbizonylata: az értékpapír
- Analitikus nyilvántartás
 - Az adós személyére és
 - A lejáratra terjed ki
- Számviteli nyilvántartás:
 - Mivel hitelviszonyt testesít meg és
 - a névérték a „kamatokat” is magában foglalja,
 - a kiváltott követelést és
 - a kamatokat elkülönítve kell kezelni.
- Követelés kiegyenlítése váltóval:
 - T341 Váltókövetelések K311 Belföldi követelések

Példa váltókövetelésre

- A „**Forint-váltóelfogadó**” Kft. vállalkozás vevőkövetelése (1 200 E Ft) fejében 2X10. november 1-jén
- **a) eset**
 - egy 1 320 E Ft névértékű 1 hónapos futamidejű váltót fogadott el.
- **b) eset**
 - egy 3 hónapos futamidejű váltót fogadott el, a váltó kamat 12 %.

Megoldás a) eset

311. Vevők	
E: 1 200	1/ 1 200

341. Váltókövetelések	
1/ 1 200	2/1 1 200

384. Elszámolási betét	
2/1 1 200	
2/2 120	

974. Egyéb kapott kamatok	
	2/2 120

Megoldás b) eset

NÉVÉRTÉK=kiváltott követelés + kamat=
1 200 EFt + 1 200 EFt*12%*(3 hó/12 hó)=
1 200 EFt + 36 EFt=1 236 EFt

TÁRGYÉV

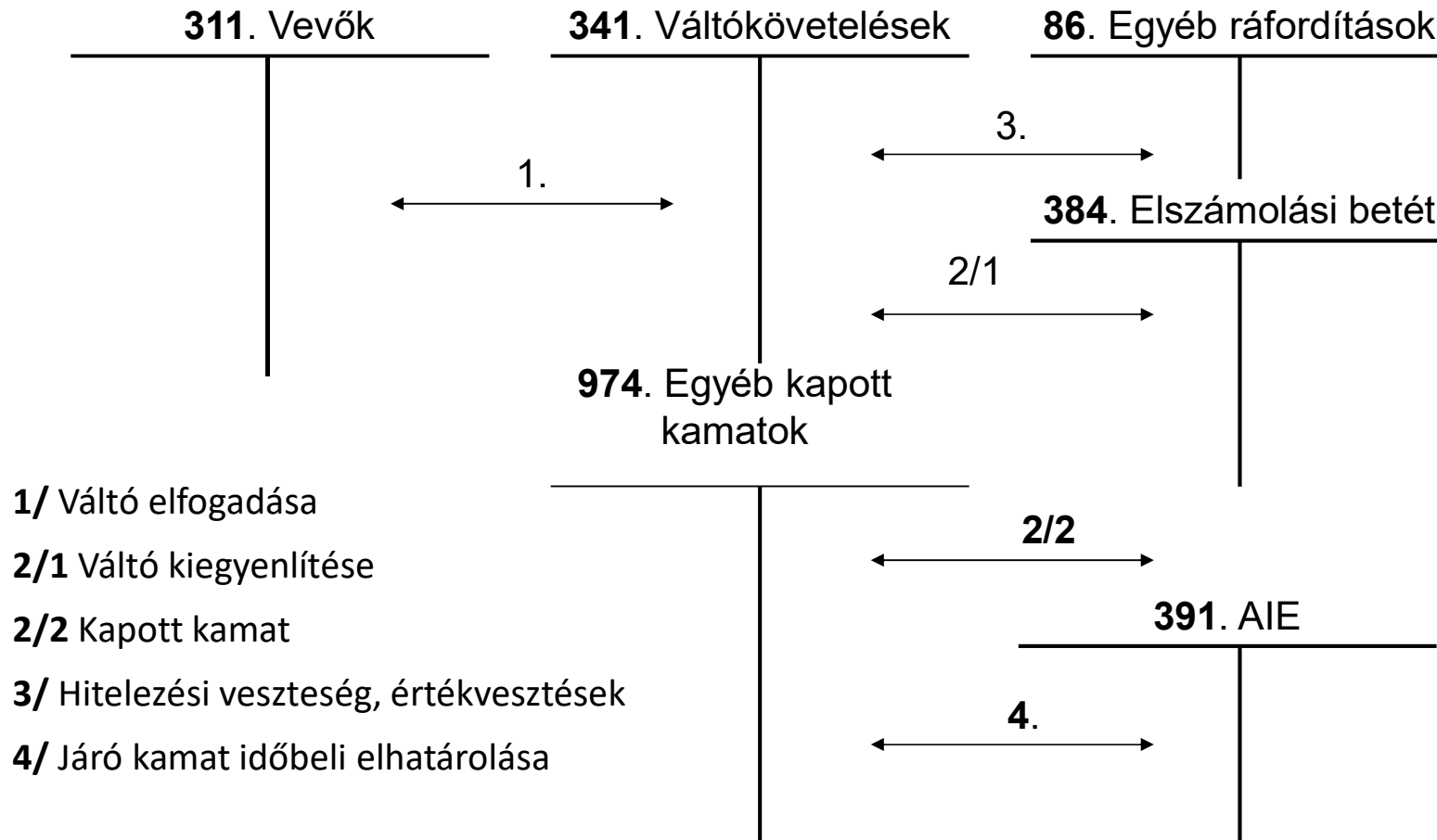
311. Vevők		341. Váltókövetelések	
E: 1 200	1/ 1 200	1/ 1 200	
391. Bevételek AIE		974. Egyéb kapott kamatok	
2/ 24		2/ 24	(36 EFt/3 hó)*2 hó

Megoldás b) eset

TÁRGYÉVET követő év

384. Elszámolási betét		341. Váltókövetelések	
<hr/>		<hr/>	
2/1 1 200		NY 1 200	2/1 1 200
2/2 36			
391. Bevételek AIE		974. Egyéb kapott kamatok	
<hr/>		<hr/>	
NY 24	1/ 24	1/ 24	2/2 36

Váltókövetelések főkönyvi elszámolása

1/ Váltó elfogadása

2/1 Váltó kiegyenlítése

2/2 Kapott kamat

3/ Hitelezési veszteség, értékvesztések

4/ Járó kamat időbeli elhatárolása

Követelés jellegű eszközök más mérlegcsoportokban

- Adott előlegek
- Tartósan adott kölcsönök
- Tartósan lekötött pénzeszközök
- Bankbetétek
- Jegyzett, de még be nem fizetett tőke
- Járó kamatok és járó egyéb bevételek az aktív időbeli elhatárolásokon belül

Adott előlegek

- Beruházásokra adott előlegek
 - T 352 Beruházásokra adott előlegek
 - T 466 Előzetes áfa
 - K 384 Elszámolási betét
- Átvezetés a szállító javára:
 - T 455 Beruházási szállítók
 - K 352 Beruházásokra adott előlegek
 - K 466 Előzetes áfa
- Devizás esetben árfolyam-különbözet: Pénzügyi műveletek bevétele vagy ráfordítása

Jegyzett, de be nem fizetett tőke (33)

- Alapításkor
- A jegyzett tőke emelésekor
Az alapítókkal fennálló követelés összege a bejegyzésig
- Részletes analitika szükséges

Egyéb követelések

361 Munkavállalókkal szemben

362 Költségvetési kiutalási igények

363 Költségvetési kiutalási igények teljesítése

368 Különféle követelések

(már ismert)

Követelések csoportosítása

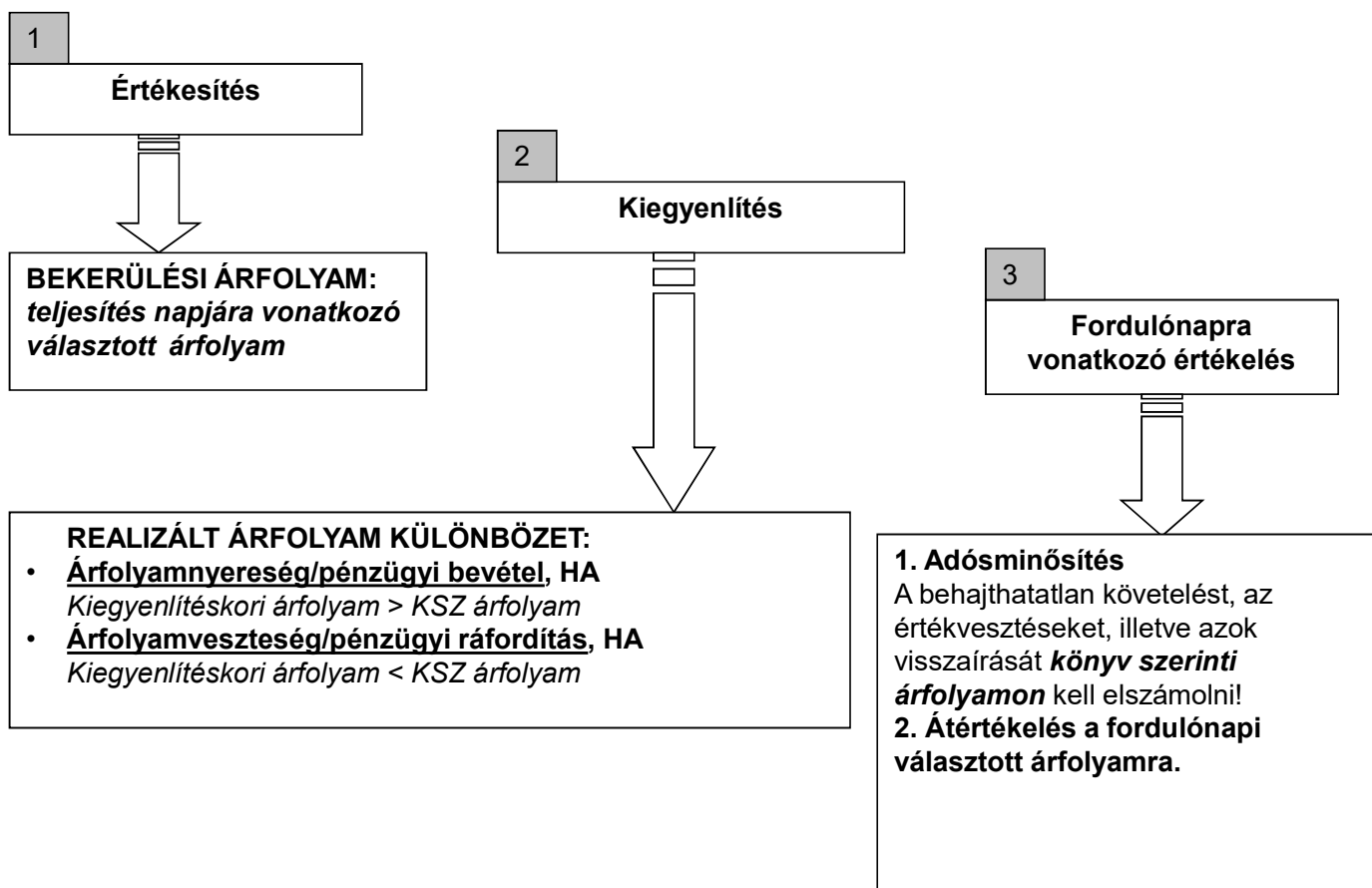
- **Tartósság szerint:** tartós és rövid távú követelések
- **Pénznem szerint:** forint és deviza
- **Tulajdonosi jelleg szerint:** kapcsolt; egyéb részesedési; egyéb (független)
- **Lejárat szerint:** lejárt és le nem járt (a fordulónapig)
- **Biztosság szerint (a követelés jellege, minősítése szerint):**
 - elismert és el nem ismert,
 - bizonytalan (értékvesztés lehet)
 - behajthatatlan (le kell írni hitelezési veszteségként)

Választható árfolyamok a devizás követelések nyilvántartásánál

- Választott hitelintézet vételi és eladási árfolyamának átlaga
- MNB közétett árfolyama
- az Európai Központi Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyama
- Választott hitelintézet vételi árfolyama
- Választott hitelintézet eladási árfolyama
- Fizetett ellenérték (beszerzési ár – eladási árfolyam)
- Nem jegyzett devizáknál a szabadpiaci ár

A SZÁMVITELI POLITIKÁBAN ELŐRE RÖGZÍTENI KELL!

Külföldi vevőkövetelések értékelési feladatai

Értékelési feladatok

1. Bekerüléskor

- a követelés bekerülési értékét meg kell határozni

2. Kiegyenlítéskor

- a „devizás” követelésekkel kapcsolatos realizált árfolyamkülönbségek meghatározása

3. Fordulónapra vonatkozó értékelés során

- behajthatatlan követelések beazonosítása és LEÍRÁSA (!)
- értékvesztések elszámolása
- külföldi pénzürtékre szóló követelések értékelése
- végül a mérlegérték megállapítása

Értékvesztés

Egyedi minősítéssel, a mérlegkészítéskor megismert információk alapján,

- a fordulónapon fennálló, **mérlegkészítésig be nem folyt követeléseknél,**
- a várható **veszteség jellegű különbözet összegében,**
- ha az **tartós és jelentős**

ÉRTÉKVESZTÉST kell elszámolni.

Fontos!

Az adósonként kisösszegű követelésekre a nyilvántartási érték százalékában is meghatározható az értékvesztés.

Értékvesztés visszairása

Ha a várhatóan megtérülő érték jelentősen meghaladja a könyv szerinti értéket, akkor a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést csökkenteni kell.

Fontos!

- Az értékvesztés visszairása nem haladhatja meg a korábban elszámolt értékvesztés összegét.
- Visszairás év közben nem lehet!

Behajthatatlan követelés

Behajthatatlan követelés az a követelés,

a) amelyre az adós ellen vezetett **végrehajtás során nincs fedezet**, vagy a talált fedezet a követelést csak részben fedezi,

b) amelyet a **hitelező** a csődeljárás, a felszámolási eljárás, az önkormányzatok adósságrendezési eljárása során egyezségi megállapodás keretében **elengedett**,

c) amelyre a **felszámoló által adott írásbeli igazolás (nyilatkozat) szerint nincs fedezet**,

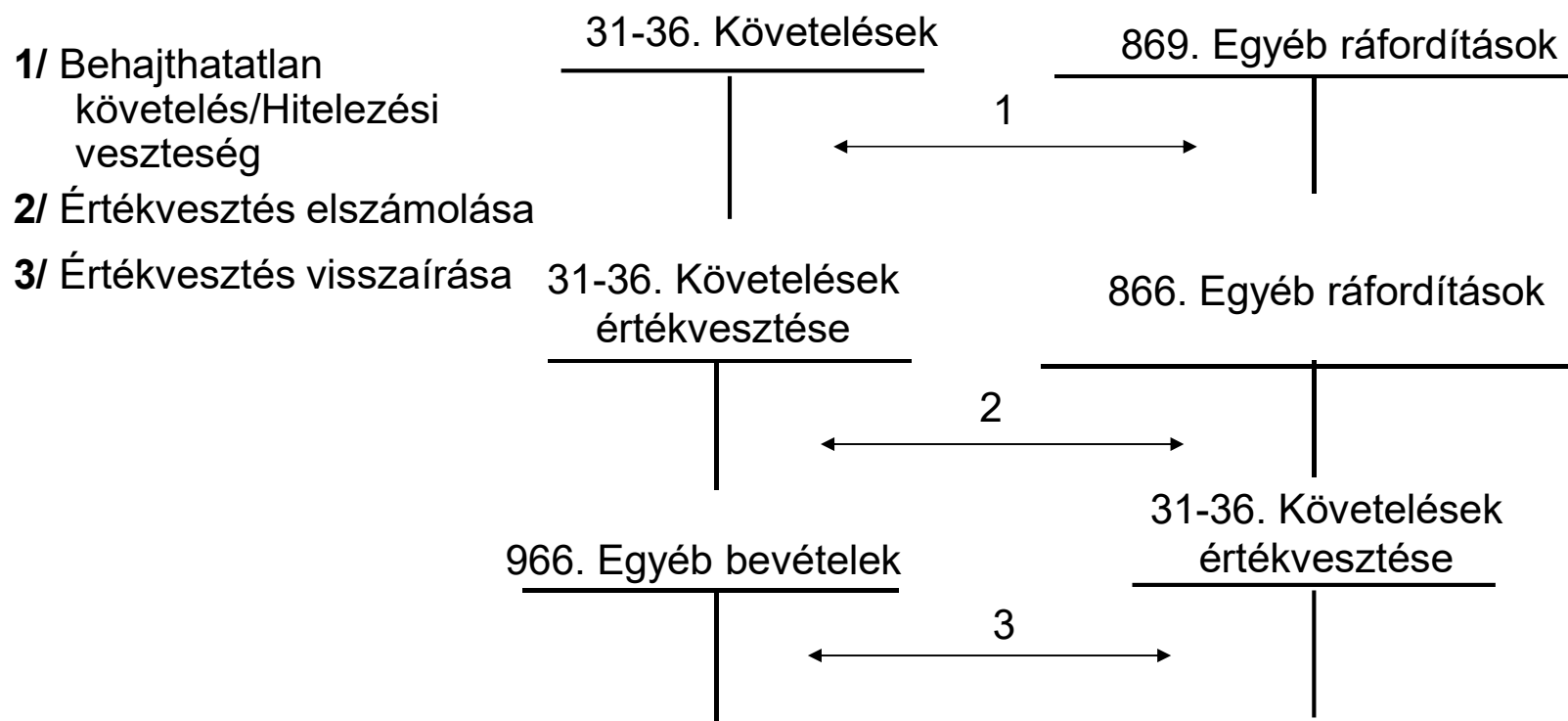
d) amelyre a felszámolás, az adósságrendezési eljárás befejezésekor a **vagyonfelosztási javaslat szerinti értékben átvett eszköz nem nyújt fedezetet**,

e) amelyet eredményesen **nem lehet érvényesíteni**, amelynél a **végrehajtással kapcsolatos költségek nincsenek arányban a követelés várhatóan behajtható összegével**, amelynél az adós **nem lelhető fel**, mert a megadott címen nem található és a felkutatása "igazoltan" nem járt eredménnyel,

f) amelyet **bíróság előtt érvényesíteni nem lehet**,

g) amely a hatályos jogszabályok alapján **elévült**.

Behajthatatlan követelés, értékvesztés és értékvesztés visszaírásának könyvviteli elszámolása

Követelések fordulónapra vonatkozó értékelése és a mérlegérték megállapítása

A mérlegérték megállapítása általánosan:

Aktivált (bekerülési) érték

+ felár

– évközi csökkenések (kiegyenlítések, engedmények)

Könyv szerinti érték az év végén

– **behajthatatlan követelések (hitelezési veszteségek)**

– **értékvesztések**

+ **értékvesztések visszaírása**

+/- devizás/valutás követelések árfolyam-különbözete

=MÉRLEGÉRTÉK

Pénzeszközök

Pénzeszközök fogalma, csoportjai

Olyan vagyonrészek, amelyek

- **tartósan le nem kötöttek (!),**
- **különféle pénznemben jelennek meg és**
- **fizetési eszközként felhasználhatók.**

CSOPORTJAI:

- *készpénz,*
- *elektronikus pénzeszközök,*
- *csekkek, továbbá*
- *a bankbetéteket.*

B. Forgóeszközök

IV. Pénzeszközök (38. számlacsoport)

1. Pénztár, csekkek (381-383.)
2. Bankbetétek (384-389.)

Értékelési feladatok a folyamathoz illesztve

1. Bekerüléskor

- Állományba vétele a jogszerűen követelhető összegben történik.
- A valuta-, deviza bekerüléseket forintra át kell számolni!

2. Kikerüléskor

- A valuta-, deviza csökkenéseket forintra át kell számolni.

3. A fordulónapon meglévő pénzeszközöket értékelni kell, majd a mérlegértéket meg kell állapítani.

Értékelés be- és kikerüléskor

A pénzeszközök állományba vétele a *jogszerűen követelhető összegben* történik.

- forintban nyilvántartott pénzeszközök esetén: ***a befolyt forintértéken***
- a valutapénztárba bekerülő valutát, a devizaszámlára bekerülő devizát ***a napi választott devizaárfolyammal kell forintosítani, KIVÉVE*** a forintért vásárolt valutát, illetve devizát, mert azt ***a fizetett forintösszegben*** kell nyilvántartásba venni.

- A valutapénztárból kifizetett valuta, a devizaszámláról kivezetett deviza forintértékét ***a könyv szerinti árfolyam alapján kell meghatározni.***
- A könyv szerinti érték megállapítása történhet
 - FIFO eljárással
 - Átlagáras megoldással

Fordulónapra vonatkozó értékelés és a mérlegérték megállapítása

Mérlegérték megállapítása általánosan:

Aktivált (bekerülési) érték

– évközi csökkenések

Könyv szerinti érték az év végén

– behajthatatlan pénzeszközök (hitelezési veszteségek)

– értékvesztések

+ értékvesztések visszaírása

+/- devizás/valutás pénzeszközök árfolyam-különbözete

=MÉRLEGÉRTÉK

Példa

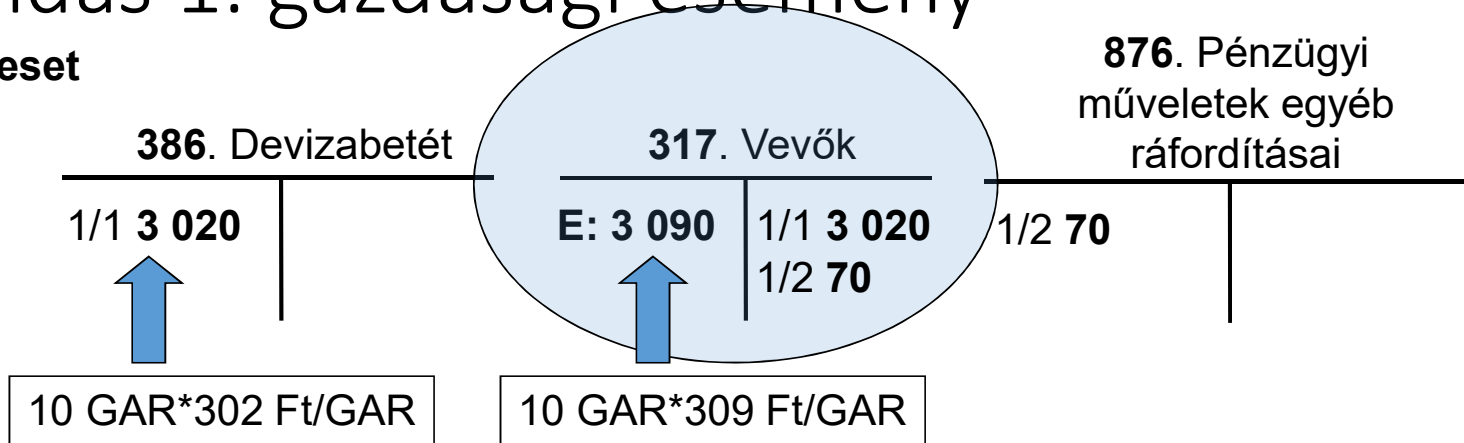
(leggyakoribb valuta/deviza tranzakciók)

Könyveljük a következő egymástól független gazdasági eseményeket!

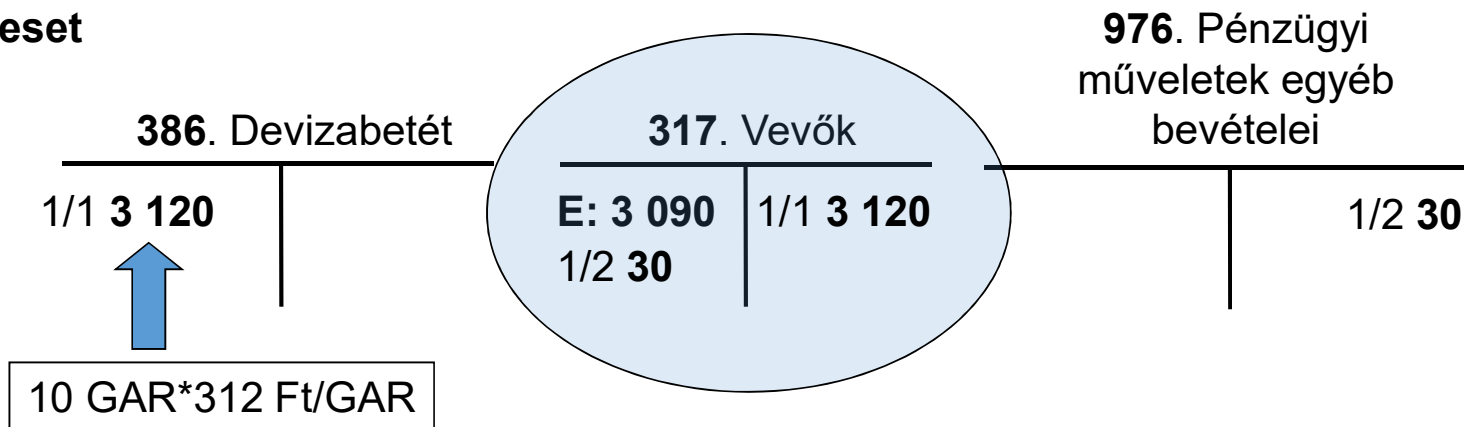
1. A külföldi vevő a tartozásnak teljes összegét átutalta a devizaszámlánkra. A követelés könyv szerinti értéke 10 GAR*309 Ft/GAR. A jóváírás napján érvényes választott árfolyam a) eset 302 Ft/GAR, b) eset 312 Ft/GAR.
2. 10 GAR valuta vásárlás. A 10 GAR-ért fizetett összeg 3 100 Ft. A valuta vásárlás napján érvényes választott árfolyam 305 Ft/GAR.
3. 20 EUR*245 Ft/EUR könyv szerinti értékű szállítói tartozás kiegyenlítése a devizaszámláról. A 20 EUR kiegyenlítésekor a devizabetét számlán 40 EUR volt, melyből 16 EUR 253 Ft/EUR, majd ezt követően az 24 EUR 256 Ft/EUR árfolyamon került be.
4. 800 GAR valuta beváltása forintra. A 800 GAR beváltásakor a valutapénztárban 1 600 GAR volt, melyből 640 GAR 253 Ft/GAR, majd ezt követően az 960 GAR 256 Ft/GAR árfolyamon került be. A kapott forintösszeg 200 E Ft.

Megoldás 1. gazdasági esemény

a) eset

b) eset

Megoldás 2. gazdasági esemény

381. Pénztár (Ft)		389. Átvezetési		382. Valutapénztár (GAR)	
E: 3 101	2/1 3 100	2/1 3 100	2/2 3 100	2/2 3 100	

Árfolyamkülönbözet NEM KELETKEZIK!

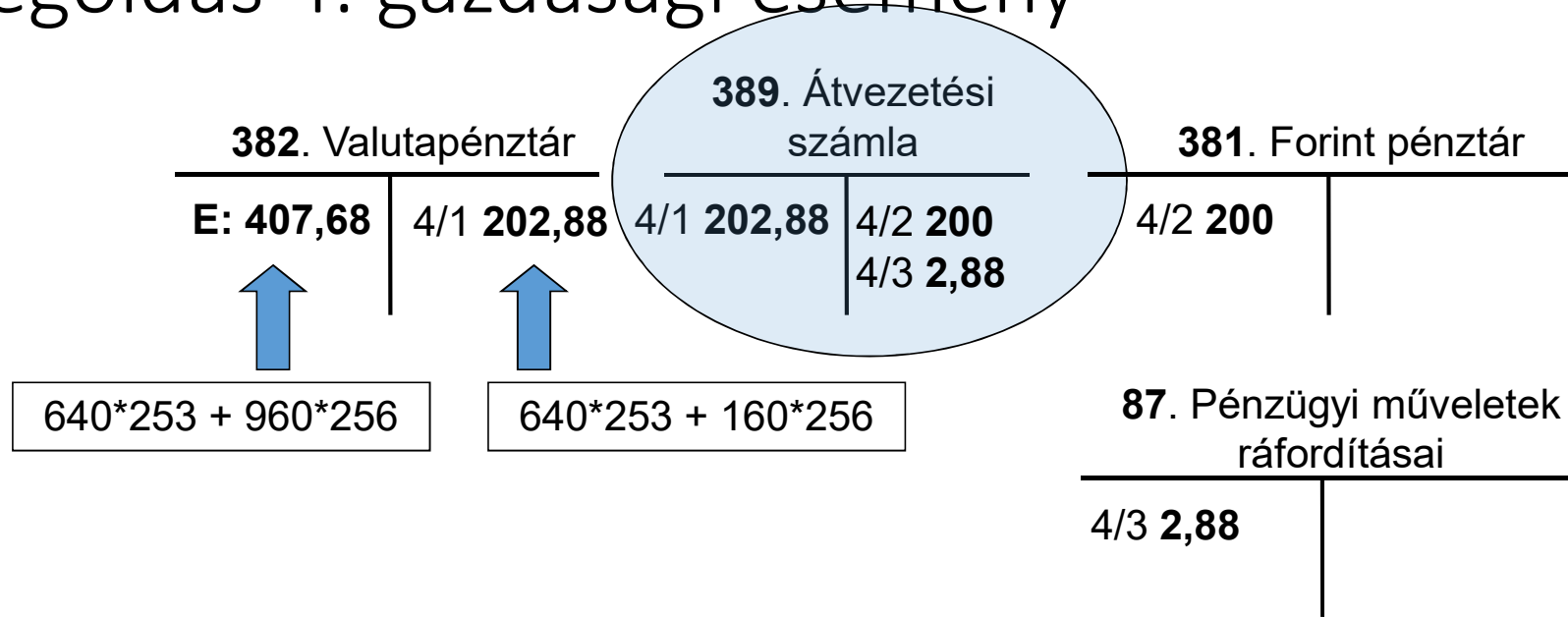
Megoldás 3. gazdasági esemény

386. Devizabetét		4542. Szállítók		876. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
E: 10 192	3/1 5 072	3/1 5 072	E: 4 900	3/2 172	
	↑		↑		
16 GAR*253 Ft/EUR + 4 EUR*256 Ft/EUR			20 EUR*245 Ft/EUR		

„Még egy kérdés”

386. Devizabetét		4542. Szállítók		876. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
E: 10 192	3/1 5 096	3/1 5 096	E: 4 900	3/2 196	
	↑		↑		
20 EUR*254,8 Ft/EUR = 5 096 Ft			Számítsunk átlagárfolyamot! $10\,192 \text{ Ft} / 40 \text{ EUR} = 254,8 \text{ Ft/EUR}$		

Megoldás 4. gazdasági esemény

1) Tesztkérdés

Válassza ki a mondat helyes folytatását!

Ha a váltókövetelés lejáratára a fordulónap utánra esik, akkor

a, a váltó értékében lévő kamatot csak a következő évben mutatjuk ki bevételként.

b, a váltó értékében lévő kamatot megosztva a két időszak között mutatjuk ki úgy, hogy a következő időszakra eső kamatot elhatároljuk.

c, a váltó értékében lévő kamatot megosztva a két időszak között mutatjuk ki úgy, hogy az adott időszaki kamatot aktívan elhatároljuk.

2-3) Tesztkérdés

Melyek a helyes válaszok?

Az adott engedmények lehetnek

- a) az eladási árat csökkentők
- b) egyéb ráfordítás csökkentők
- c) pénzügyi bevételt növelők
- d) egyéb ráfordítást növelők.

Az alábbiak közül melyek lehetnek választott árfolyamok?

- a) tetszőleges hitelintézet vételi és eladási árfolyamának átlaga
- b) választott hitelintézet eladási árfolyama
- c) az MNB közzétett vételi árfolyama
- d) az Európai Központi Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyama

4) Tesztkérdés

Válaszoljon az alábbi kérdésre!

Melyik számviteli alapelv értelmében kell kimutatni a vállalkozásnak értékvesztéseit a számviteli törvény értelmében?

- a) teljesség
- b) valódiság
- c) óvatosság
- d) bruttó elszámolás

Kötelező és ajánlott irodalom

- Tankönyv 5. fejezet:

Ajánlott irodalom:

- Siklósi-Veress (2016): Könyvvezetés és Beszámolóképzítés 2016, Saldo

2.3. és 2.4. fejezet

Vonatkozó részek

- Dr. Sztanó Imre: A számvitel alapjai, 2013

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_c3_1065_1067_szamvitelalapai_scom/adatok.html

- Dr. Ormos Mihály: Számvitel, Typotex 2013

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0023_Szamvitel/adatok.html